

PERE PONÇ DE VIC, EFÍMER ORGANISTA DE LA SEU DE GIRONA EL 1473

PER

MERITXELL VINAIXA i PLANAS

La recerca sobre la història de la música de les catedrals de Catalunya durant el Renaixement es pot abordar a través de l'estudi de la recomposició de les capelles catedralícies i de la relació musical entre aquestes i les capelles cortesanes.

Una de les primeres notícies d'aquesta època que testimonien el contacte entre la capella reial de Joan II i la de la Seu gironina ve a través de la presència del cantor i posteriorment mestre de capella Guillem Molins Despuig. Aquest va ser mestre de cant de la Seu de Barcelona entre 1446 i 1458, cantor de la capella reial de Joan II vers el 1462, i entre els anys 1467 i el 1480 restà vinculat a la Seu de Girona¹. Els lligams entre les Seus de Girona i Barcelona es van continuar mantenint al llarg del segle XVI mitjançant el contacte freqüent entre el Capítol gironí i l'organista Pere Alberch².

La relació musical entre les catedrals de Girona i Perpinyà és un tema d'estudi obligat atès el constant anar i venir de mestres de cant, organistes, cantors i orgueners entre ambdues Seus. Precisament en el curs dels anys 1473 i 1474 localitzem a la catedral de Girona la presència de l'orguener Guillem Paganà i l'organista Joan Brescó, els dos provinents de Perpinyà³.

¹ J.M. Gregori: "Músics de la capella reial catalano-aragonesa de Joan II i de Ferran II a la catedral de Barcelona (1458-1541)", *Bulletí de la S.C.M.*, 2 (1994) en premsa.

² J.M. Gregori: "Pere Alberch artífex de la relació musical entre les Seus de Girona i Barcelona en el Renaixement tardà", *Annals*, de l'I.E.G., XXVIII, 1985-86.

³ F. Civil: "Perspectiva musical de Gerona, de los años 1000 al 1500", *Annals* de l'I.E.G., XXV-II, 1981, 551-552.

Són molt poques les dades que coneixem sobre la connexió musical entre les Seus de Girona i Vic durant el Renaixement. Ara com ara, conservem una notícia del darrer terç del segle XV que en fa referència: l'efímera estada a la Seu gironina de l'organista vigatà *Petro Poncio* en el relleu del que fou fins llavors organista titular, Gerald Puig. Aquest havia succeït de forma interina Joan Servià a partir del dia de Tots Sants del 1470⁴, i sembla que a causa d'una malaltia es va veure impossibilitat per tocar l'orgue durant la celebració de la festa de l'Assumpció de la Verge Maria del 1473⁵.

Efectivament, la resolució capitular del 18 d'agost de 1473 ens informa com *discretus Geraldus Pug organista dum est infirmatur*, per la qual cosa *in proximo festo assumptionis beate marie in crastinum quidam magistro poncius pulsavit organa*⁶. La interpretació organística de Pere Ponç va satisfer plenament els capitulars, els quals, *attenta eius fama per proprium auditum comprobata*⁷, van decidir revocar la provisió de l'ofici d'organista feta a favor de Gerald Puig el 1470 i *comendarunt ad beneplacitum capituli dictum officium organiste dicto magistro Petro Poncio*⁸.

Pere Ponç va acceptar el nomenament i el Capítol va accedir a avançar-li *sibi pro rata salarii quod est XV librarum, quas absolbere tenetur procurator fabricae*⁹. A més a més, Ponç es comprometia a instal·lar-se ben aviat a la ciutat de Girona: el document capitular registra com *dictus magister P. Poncius ad propria (...) et bona sua ac domicilium transferat suum civitate Vici ad istam civitatem*¹⁰. Per tal que el magisteri de l'orgue no quedés desassistit durant el previst trasllat, el Capítol va aconseguir, per mediació del canonge Johannes de Lauro, la presència d'un *competentem organistam, illum iuvenem fratrem beate M. de Carmelo durante eius absentia*¹¹.

⁴ F. Civil: Íd., ibidem.

⁵ A.C.G.: *Resolutiones, 1462-1473*, f. 254.

⁶ A.C.G.: Íd., ibidem.

⁷ A.C.G.: Íd., ibidem.

⁸ A.C.G.: Íd., ibidem.

⁹ A.C.G.: Íd., ibidem.

¹⁰ A.C.G.: Íd., ibidem.

¹¹ A.C.G.: Íd., ibidem.

Els fets, però, foren uns altres: l'organista Pere Ponç no va complir el compromís que havia adquirit amb els capitulars de traslladar-se immediatament de Vic a Girona per tal de regentar el magisteri de l'orgue de la catedral. El 8 de novembre de 1473 els administradors de l'Obra de la Seu continuaven pagant a *mossèn Garrau Pug beneficiatus sedis per mig any que finí lo darrer de octubre prop passat per sonar los organs, set lliures e mig*¹², és a dir, la meitat del sou anyal de l'organista.

No sabem el motiu pel qual Pere Ponç no va arribar mai a prendre possessió de la plaça d'organista de la catedral, potser fou a causa de l'estat en què es trobava l'orgue en aquells moments. De fet, tal com es desprèn de la lectura de la resolució capitular del 18 d'agost del 1473, en la qual es decideix conferir-li el càrrec d'organista, el Capítol havia entrat ja en contacte amb l'orguener Guillem Pagana de Perpinyà per tal de dur a terme la reparació de l'orgue, la qual va finalitzar abans de les festes de Nadal d'aquell mateix any¹³.

El record de l'incompliment de Pere Ponç quedava encara reflectit en la resolució capitular del 28 de març de 1474, en la qual el Capítol va decidir concedir el magisteri de l'orgue a Joan Brescó, organista de Sant Joan de Perpinyà, tan bon punt aquest traslladés el seu domicili a la ciutat de Girona. Amb aquest atorgament condicionat, el Capítol volia evitar que es tornés a repetir l'afer Ponç. En l'esmentada resolució capitular es feia constar el disgust dels canonges envers *discreto Poncio, vicensi, cui dedimus officium prestita cautione, quod in certum terminum se converteret, et cum effectu*

¹² A.C.G.: *Comptes de l'Obra, 1462-1479*, f. 82 v.

¹³ A.C.G.: *Resoluciones, 1462-1473*, f. 254 en la qual es fa referència a *Pagana qui fabricator est electissimus organorum*. En la sèrie dels *Comptes de l'Obra, 1462-1479*, f. 80, apareixen les despeses efectuades per a la restauració de l'orgue: *Seguix la despesa que jo Miquel Alba e feta per adobar los orguens. / Primo de(spech) que done a XIII de desembre al senyer / en Guilem Pagane mestre de adobar les orguens / ço es que li bastraquí vint sous ____ / 11. /*

Item de(spech) a XVIII de deembre que done al senyer en Rossés / companyó den Pagana vint sous ____ / 11.

Item a XXIII de deembre comte ab lo senyer en G(uille)m Pagan na mestre de orguens lo qual avia adobats los orguens / majors de la Seu, ço és mudats de tó, espolsats, e / afinats, e fetes manxes noves, de tot serà concordat / ab lo honorable capítol ut p(atea)t en lo libre de capítol largament, a XII 11s., les quals li e pagades ço es / sinch 11s. que jo Alba tenia de les capes per la admissió de la canongia que / honorable capítol feu de mossén Merti / Saverda, e set 11s. de la bossa de l'obra, / e per sò fas assi despesa de sinch e les dues dades / desus especificades, son set.

Vegeu també els articles citats de F. Civil.

*transferet suum domicilium ad istam civitatem et tamen numquam amplius comparuit, nec literis trahi potuit ad observandum premissa*¹⁴.

És probable que Pere Ponç decidís no abandonar la ciutat on residia i que ell mateix fos l'organista d'igual cognom que durant el mes d'agost de l'any 1483 feia sonar l'orgue de la catedral de Vic. Així ho creiem atesa la corresponent despesa que consta en la sèrie dels Aniversaris de la Seu de Vic del període 1483-84: *Agost. / Item fa lo benifet de Sanct Esteva lo qual obtenia mossèn Ponç lo sonador per lo aniversari d'en Benet vigatà de XXIII s*¹⁵.

L'orgue de la Seu gironina va continuar sonant amb Gerald Puig de titular, el qual va cobrar els *cinch mesos que avia sonats los orguens*¹⁶, del novembre de 1473 al març de 1474, fins al moment en què fou succeït per Joan Brescó, *qui comensà prima aprilis de sonar dits organs e pendrà la pensió son XV lliures per any*¹⁷.

Pere Pons fou rellevat successivament en el magisteri de la Seu de Vic per Jaume Carrarachs i Pere Rusquelles, en el curs de 1484¹⁸.

14 A.C.G.: *Resoluciones, 1473-1482*, f 16-17. F. Fita a *Los Reyes de Aragón y la Séu de Gerona (1462-1482)*. Colecció d'actes capitulars escrites per lo doctor Andreu Alfonsello, publicadas y anotadas, 2a ed., Barcelona, 1873, 73, fou el primer historiador que va recollir aquesta notícia. A partir d'ell la veurem citada per J. Gudiol a "Un organista del segle XV", *Revista Catalana*, V (1921), i per F. Civil a "El órgano y los organistas de la Catedral de Gerona durante los siglos XIV-XVI", *Anuario Musical*, IX (1954), i a "Personajes y aconteceres musicales", *Revista de Gerona*, 58 (1972).

15 A.C.V.: *Comptes dels Aniversaris, 1483-84*, s.f.

16 A.C.G.: *Comptes de l'Obra, 1462-1479*, f. 84.

17 A.C.G.: Íd. Vegeu els articles ja citats de F. Civil.

18 A.C.V.: Íd.